

שפו להטיל ציצית בגד שנתפסה בו, שנאמר "ועשו להם ציצת" וגומר. וזה החיוב הוא בשיהיה לבגד ארבע כנפים או יותר, דכתיב "על ארבע כנפות כסותך", ויש בכלל חמש או יותר, ארבע; ויהיה שעורו גדול כדי שיוכל להתפסות בו ראשו ורוב גופו של קטן המתהלך בשוק לברו מבלי שומר, ולפי הרומה שזמן זה הוא כבר-שית כבר-שבע; ושיהיה הטלית מצמר או מפשתים; וזהו הבגד שאנו חייבין להטיל בה ציצית כשנתפסה בו. הנה חסר דבר אחד מכל אלה, כגון שיש לו פחות מארבע כנפים, או שעור גדול פחות מזה שאמרנו, או שהוא משאר המינין, פטור מן הציצית מן התורה: כגון בגדי משי או אפילו של צמר גמלים או ארנבים או מוצצה של עזים, כל אלו פטורין מן הציצית מן התורה, שאין נקרא בגד סתם אלא בגד של צמר רחלים ודבשים או בגד פשתים: וכן לענין צרעת הבגד, כמו שכתבתי במקומו [סי' קע"ב].

שרש המצנה נגלה בכחוב, שהיא למען נזכר כל מצוות השם תמיד, ואין דבר בעולם יותר טוב לזכרון כמו נושא חותם אדוניו קבוע בכסותו אשר יכסה בו תמיד, ועיניו ורובו עליו כל היום. וזהו שנאמר בו בכחוב: וזכרתם את כל מצוות יי.

ואמרו זכרונם לברכה כי מלת ציצית תרמוז לתרי"ג מצוות, עם צרוף שמנה חוטין שבציצית נחמשה קשרין שבו. ועוד אומר לי לבי שיש בו רמז וזכרון שגופו של אדם נחפשו, הכל לה' ברוך הוא: כי הלבן רמז לגוף, שהוא מן הארץ, שנקראת מן השלג שהוא לבן, כדאשכחן בפרקי רבי אליעזר: הארץ מהיכן נבראת, משלג שפחת פסא הכבוד; וחוטין רמז אל הגוף, כענין אמרם כי תחלת בריאת הגוף הוא קצין חוטין, וכמו שאמרו זכרונם לברכה פרק המפלות: אמר רב עמרם: תנא, שתי ירכותיו בשני חוטין של זהורית, שני זרועותיו בשני חוטין של זהורית.

והתכלת, אשר עינו קצין הרקיע, רמז לגפוש, שהיא מן העליונים; ולזה רמזו באמרם: מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני שהתכלת דומה לים, והים דומה לרקיע, והרקיע דומה לכסא הכבוד, שנאמר "ויראו את אלהי ישראל" וגומר; ואמר "כמראה אבן ספיר דמות פסא"; ומתח פסא הכבוד מקום שנפשות הצדיקים גנוזות שם; ומפני כן אמרו שכורכין חוט התכלת על הלבן, שהגפוש היא העליונית, והגוף תחתון.

ואמרו שעושין ממנו ז' בריכות או י"ג, לרמוז הרקיעים והאורים שביניהם.

יבמו שאמרו: תנא, הפוחת לא יפחת משבע, והמוסיף לא יוסיף על י"ג; לא יפחת משבע, כנגד ו' רקיעים, ולא יוסיף על י"ג, כנגד ו' רקיעים וששה אנרים ביניהם.

מדיגי המצנה, מה שאמרו וזכרונם לברכה שהכסות של חמש כנפים או שש או יותר, אין מטילין בו ציצית אלא בארבע כנפים ממנו המרחקות; ומה שאמרו שארבע ציציות מעכבות זו את זו, שארבעתן מצנה אחת; ומה שאמרו שהתכלת אינו מעכב את הלבן, והלבן אינו מעכב את התכלת; אין הענין לומר שהן שתי מצוות, שהכל מצנה אחת היא, אלא לומר שאין מעכבין זה את זה — כגון אנו היום, שאין אנו מוצאים תכלת, שלא נמנע מפני זה מהטיל חוטין לבגדים מבלי תכלת בטלית, ונברך עליהן כאלו הוא בשלמותו עם התכלת. וכן בזמן שהתכלת נמצא, מי שלא היו לו חוטין לבגדים יכול להטיל תכלת בסדינו, ומחצטף בו ומברך עליה.

וצבע התכלת הזה שנוצטוינו בו דומה לעין הרקיע בטהרו, והוא נעשה בדם דג אהוד שנקרא חלזון, שעינו דומה לעין הים, ובים המלח הוא מצוי, וצובעין בו פתיל של צמר; וזה ימים רבים לישאל לא שמענו מי שזכה לתכלת בטליתו.

וצריך צביעה לשם מצנתו, והחוטין הלבנים גם-כן צריכין טויה לשם

המצנה; ואין טוין אותם מאמר הנאסח בקוצין כשהצאן רובצין, ולא מן הנימין הנחלשין מן ההמה, ולא משיורי שתי שהאורג משיב בסוף הכנף; ואין עושין אותן מאמר הגזול, ולא משל עיר הנדחת, ולא משל קדשים; ואם עשה, פסול. ציצית (שטוה) [שעשה] אותה גוי פסולה, שגאמר: דבר אל בני ישראל ... ועשו; אבל עשאה ישראל בלא כונה, דיצבד קשרה. (ושמעתי מגדולים שהעשאה אינה בשרה כנשים.)

פיצד עושין הציצית: מעבירין ארבעה חוטין בכנף הכנף, שהן שמנה ראשי חוטין קשהו תלויין בכנף; ואין תולה אותן סמוך ממש לשפת הכנף, ולא רחוק, אלא סמוך כשעור גודל מראשו עד הפרק ראשון, כדאמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן בגמרא: וצריך להרחיק כמלא קשר גודל; ועושה אהר מהן גדול כרי שיכרף בו האחרים, וקושרן בתמשה מקומות קשר כפול, ובין קשר וקשר עושה ג' חליות, ובאמצעות הקשר האחרון עושה ד' חליות, שנומצאו בין כלם י"ג חליות.

ועושה החוטין ארבעים בכדי שייספיקו שיהיה בהן שני חלקים ענף, כלומר בלא קשרים וחליות, מלבד הקשרים והחליות; והו עקר מצנתו לכתחלה, אבל דיצבד אפלו בחליה אחת יצא. וכן דיצבד, אם נתמעטו חוטי הציצית, אפלו

לא נשאר בהן אלא כרי עניבה—פֶּשֶׁר; אָבֵל וּפְסֵק אָפְלוּ חוּט אֶחָד מֵהֶן
מֵעֶקְרוֹ—פֶּסוּל.

ומי שיש לו כסות ד' כנפים, כל-זמן שאינו מתכסה בה, אין חייב להטיל בה
ציצית, שהלכה כרב דאמר "ציצית חובת גברא", כלומר חייב האיש הוא
לעשות ציצית בגגד כשהוא מתכסה בו, אבל בגגד המנוח בקפסא אינו חייב
להטיל בה ציצית; שאין הלכה כמאן דאמר חובת מנא הוא, כלומר שאם היו לו
לאדם כמה טליתות של ד' כנפים בביתו, אפלו לא יתכסה בהן לעולם חייב
להניח בכלן ציציות; זה אינו, אלא הלכה כרב, בדאמרו.

ומי שיש לו טלית של פשתן מטיל בו ציציות של פשתן; דלית הלכתא בבית
שמאי דאמרי סדין בציצית פטורה, כלומר דטלית של פשתן, מבנין שאי-אפשר
להטיל בו תכלת לעולם משום פלאים, כי התכלת נדאי עמרא הוא, שאבוע
התכלת לא יהיה יפה בפשתן לעולם אלא בצמר, והתורה חייבה אותנו בתכלת
גמור; ומבנין שאי-אפשר להטיל חוט צמר בפשתן לעולם משום פלאים, אף
חוטין של לבן, כלומר של פשתן, אין מניחין בו.

וזהו שאמרו: סדין בציצית—בית שמאי פוטרין, ואין הלכה כמוהם;
דטעמא דידהו משום דלא דרשי סמוכין, והלכה כבית הלל דדרשי סמוכין,
דסברי דלאו דכלאים אינו בציצית, שהתורה אמרה: "לא תלבש שעטנז ...
גדלים תעשה", כלומר אבל "גדלים תעשה לך" משעטנז, ומשום הכי קא סברי
בית הלל דסדין בציצית חייבת, כלומר דמניחין ציצית של פשתן בטלית של
פשתן, והלכה כמוהם.

אָבֵל אֵין מוֹיִחִין בּוֹ תְּכַלֵּת, גּוֹרֵה מִשׁוּם קָלָא אֵילָן, פְּלוֹמֵר גּוֹרֵה שְׂמָא יִצְבְּעוּ
אוֹתוֹ בְּצַבְעֵי אַחַר שְׂאִינוֹ תְּכַלֵּת, וַיְהִי־הָיָה כְּלֵאִים שְׂלֵא בְּמִקּוּם מְצָנָה.

וְהִקְשׁוּ בְּמִנְחָתָא בְּמִנְחָתוֹת עַל דְּבַר זֶה: לֹא יֵהָא אֵלָא לְבָן— פְּלוֹמֵר לְבֵית הַלֵּל
דְּרָשִׁי סְמוּכִין, לְמַה נִּגְזֹר בְּזֵה— שְׂאֵפְלוֹ יְהִי־הָיָה קָלָא אֵילָן מַה בְּבָדוּ, הֲרִי אֲמַרְנוּ
דְּכֵלֵאִים הֲתֵרוּ בְּצִיצִית, פְּלוֹמֵר אֲפֵלוֹ בְּלָבָן, פְּלוֹמֵר אֲפֵלוֹ לְהַנְיִחַת בְּטִלִית שְׂל
פִּשְׁתָּן צִיצִיּוֹת שְׂל צֶמֶר לְבָן, וְאֵין צְרִיד לֹמֵר שְׂל צֶמֶר צְבוּעַ בְּתַכְלַת פְּמַצְוֹתוֹ.

וּפְרִיק: הֲגִי מְלִי דְאֲמַרֵי בֵית הַלֵּל דְּכֵלֵאִים הֲתֵרוּ בְּצִיצִית מְדַרְשָׁא דְסְמוּכִין,
הֵיכָא דְלָפָא מִיגִיָּה, פְּלוֹמֵר הֵיכָא דְלָא אֲפִשְׁר לָן בְּמִיגִיָּה, כְּגוֹן טְלִית שֶׁהוּא שְׂל
פִּשְׁתָּן, שְׂאֵם אִתָּה רּוֹצָה לְהַטִּיל בּוֹ תְּכַלֵּת, עַל-פְּלִ-פְּנִים אִתָּה צְרִיד צֶמֶר, שְׂאֵי-
אֲפִשְׁר לְתַכְלַת אֵלָא מְצָמֵר; בְּעִנְיָן זֶה סְמָכִי בֵית הַלֵּל אֲדַרְשָׁא דְסְמוּכִין, וּמְסָכִי
לְהַטִּיל תְּכַלֵּת בְּסָדִין. אָבֵל הֵיכָא דְאֲפָא מִיגִיָּה, פְּלוֹמֵר הֵיכָא שֶׁאִתָּה רּוֹצָה לְהַנְיִחַת
חוּטִין לְבָנִים בְּלֵא תְּכַלֵּת בְּטִלִית שְׂל פִּשְׁתָּן, אֵי-אֲפִשְׁר לָךְ לְהַנְיִחַם בּוֹ שְׂל צֶמֶר
מִכַּח אוֹתָה דְרָשָׁא דְסְמוּכִין, שְׁהֲרִי חוּטִין לְבָנִים מִפִּשְׁתָּן אֲפִשְׁר לָךְ לְעַשׂוֹתָם.

וְהִנְיֵנוּ דְרַבֵּי שְׂמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ, דְאָמַר רַבֵּי שְׂמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ: כָּל מְקוּם שֶׁאִתָּה
מוֹצֵא עֲשָׂה וְלֹא-תַעֲשֶׂה, אִם אִתָּה יְכוֹל לְקַיֵּם אֶת שְׁגִיָּהֶם, מוּטָב, וְאִם לֹא, יְבוֹא
עֲשָׂה וְיִדְחָה אֶת לֹא-תַעֲשֶׂה; וְעַכְשָׁיו יְכוֹל אִתָּה לְקַיֵּם שְׁגִיָּהֶם, דְּכִינֵן שְׂאֵי-אִתָּה
רוֹצָה לְהַנְיִחַת בּוֹ תְּכַלֵּת, לְגַבֵּי לְבָן הֲרִי כְּפִשְׁתִּים אֲפִשְׁר לָךְ, וְכִינֵן שְׂכָן, אִם תַּעֲשֶׂם
מְצָמֵר, הוּוּ לְהוּ כְּלֵאִים וְאִסוּר, וְחַוּ לֹא מִדִּי.

וּמִפְּנֵי שֵׁשׁ בְּעִנְיָנִים אֵלֶּה הִרְבֵּה פְּרוּשִׁים, הֲאֲרַכְתִּי לָךְ מַעַט בְּכָאן, וּבְמָה
שְׂעָלָה בְּמַצְוֵי דְחִי עֲרַכְתִּי לְפָנֶיךָ שְׁלַחֲוֹן, וְאִם תּוֹנֶה בְּנֵי הָאֲמָת תִּכְחַן, וְאִם אוּלַי
מְדַרְשָׁא הִישֵׁר יִרְאֶה לָךְ לְסַתֵּר דְּרַבֵּי בְּמִקּוּם זֶה אוֹ בְּאַחַר, לֹא תִשָּׂא פְּנֵי אָב וּרְבֵן,
וְהִנְיֵנוּ קוֹרָא מַעֲסָה סְחִירְתָךְ בְּגִין.

וְדַע, שְׂאֵף-עַל-פִּי שְׂאֵין חַיִּיב מְצָנָה זֶה מִן הַתּוֹרָה אֵלָא כְּשֵׁישׁ לוֹ לְאָדָם כְּסוּת
דִּי כְּנָפִים, כְּמוֹ שְׂאֵין חַיִּיב מְצָנָת מַעֲקָה אֵלָא כְּמִי שֵׁישׁ לוֹ גַּג, אֲף-עַל-פִּי-כֵן
הִזְהִירוּנוּ חֲכָמִים בְּמַצְנָה זֶה הִרְבֵּה, וְאָמְרוּ שְׂרָאוּי לְחַזֵּר עֲלֵיהֶּ; וְאָמְרוּ שֶׁהִזְהִיר
כֶּה זֹכֶה וּמְשֻׁמְשֵׁין אוֹתוֹ עֲבָדִים רַבִּים, שְׁהֲרִי הַפְּתוּב שְׁקָלָה וְתִלָּה כֶּה כָּל
הַמְצָוֹת, שְׂנֹאֲמַר: וְרֵאִיתָם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מְצוֹת יי. וְאָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר
שֶׁהִזְהִיר כֶּה וּבְתַפְלִין וּבְמִזְוֹנָה, מְבָטָח הוּא שְׂלֵא יִחְטָא לְעוֹלָם, שְׂנֹאֲמַר: וְנַחֲוֹט
הַמְשַׁלֵּשׁ לֹא בְּמַהֲרָה יִנְתַּק.

וְדִינֵי מְצָנָה זֶה, בְּמַסְכַּת מִנְחוֹת פֶּרֶק רַבִּיעִי תִּמְצָא אוֹתָן.

וְנוֹהֲגַת מְצָנָה זֶה בְּזָכְרִים כָּל מְקוּם וּבְכָל זְמַן, אָבֵל לֹא בְּנִקְבוֹת; וְאִם רָצוּ
הַנְּקִבוֹת לְהַתְעַשֵּׂף, מְתַעֲשָׁפוֹת בְּלֵא בְּרַכָּה פְּדַעַת קִצְת הַמְּפָרְשִׁים, וּקְצַחְתָּם אָמְרוּ
אֲפֵלוֹ בְּבִרְכָּה, וְעוֹבֵר עַל זֶה, וְלִבְשׁ בְּגָד צֶמֶר אוֹ פִּשְׁתִּים גְּדוּל פִּשְׁעוֹר שְׂאֲמַרְנוּ,
וְהוּא שְׂלוֹ, וְלֹא הֵטִיל בּוֹ צִיצִית, כְּטַל עֲשָׂה זֶה; וְאִם הוּא שְׂל שְׂאֵר מִינֵין, כְּטַל
מְצָנָה מְדַרְבְּנָן, וְאִם אֵינוֹ שְׂלוֹ אֵלָא שְׂשָׂאֵל אוֹתוֹ, כָּל שְׁלִשִׁים יוֹם, פְּלוֹמֵר מִיּוֹם
שְׂשָׂאֵלָה עַד תְּשֻׁלוֹם שְׁלִשִׁים יוֹם, פְּטוּרָה מִן הַצִּיצִית; מִכֵּן וְאֵילָךְ חַיִּב לְהַטִּיל בּוֹ
צִיצִית.